

Prof. UAM dr hab. Eva Zamojska

Wydział Studiów Edukacyjnych UAM w Poznaniu

Recenzja

osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych w postępowaniu habilitacyjnym doktora Piotra Majewskiego

Doktor Piotr Majewski przedstawił do recenzji dokumentację dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego, który obejmuje okres przed uzyskaniem stopnia doktora (2006 – 2012) i po uzyskaniu stopnia doktora (2012- 2021). Doktor Piotr Majewski w 2006 r. uzyskał tytuł magistra socjologii na Wydziale Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego, broniąc pracę magisterską p.t. „Świat polityki jako świat symboli. Mityczne elementy porządku politycznego”. Osoby promotora pracy magisterskiej w dokumentacji nie podano. W latach 2006-2011 odbywał studia doktoranckie w Instytucie Sławistyki PAN w zakresie nauk humanistycznych. W 2012 r. obronił pracę doktorską pt. „Wizje narodu wśród macedońskich elit politycznych – kulturoznawcza interpretacja dyskursu narodowościowego” na Wydziale Nauk Humanistycznych i Społecznych w SWPS. Promotorem pracy był prof. dr hab. Wojciech Józef Burszta. Doktor Piotr Majewski od 2008 r. pracuje w SWPS w Warszawie (później SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny), najpierw na stanowisku asystenta, od 2013 r. na stanowisku adiunkta, aktualnie w Instytucie Nauk Humanistycznych, w Katedrze Kulturoznawstwa.

Uważam za istotny fakt, że Kandydat wykształcenie uzyskał w ramach różnych dyscyplin naukowych (socjologia, sławistyka), jak również to, iż sporą część swojej aktywności badawczej prowadził/prowadzi na styku kilku dyscyplin naukowych – socjologii, antropologii kulturowej i kulturoznawstwa. Przekłada się to na swobodne poruszanie się Kandydata w obrębie różnych dyscyplin i subdyscyplin naukowych oraz na wielonurtową aktywność badawczą i, w efekcie, publikacyjną. Generalnie jego praca naukowa jest najlepszym przykładem pozytywnych skutków interdyscyplinarnego podejścia do badań naukowych w obrębie szeroko pojętej humanistyki i nauk społecznych.

I Ocena aktywności naukowej (poza wskazaną monografią), organizacyjnej i dydaktycznej Kandydata

Zasadniczo będę się odnosić do dorobku Kandydata po uzyskaniu stopnia doktora, jednak na początek chciałabym odnotować, iż jego osiągnięcia naukowe przed uzyskaniem stopnia doktora są znaczące i ponadstandardowe. Obejmują aktywny udział Kandydata w licznych zespołowych projektach badawczych, współpracę naukową na zagranicznej uczelni i bogaty dorobek publikacyjny - współautorstwo jednej monografii naukowej, autorstwo lub współautorstwo 4 rozdziałów w monografiach naukowych oraz 6 artykułów opublikowanych w punktowanych czasopismach naukowych. Na aktywność publikacyjną Kandydata po uzyskaniu stopnia doktora składają się następujące rodzaje publikacji:

- 1 monografia autorska, podoktorska *(Re)konstrukcje narodu. Odwieczna Macedonia powstaje w XXI wieku*. Gdańsk 2013, Wydawnictwo Katedra;
- 6 monografii, których dr Piotr Majewski jest współautorem;
- 10 rozdziałów w monografiach, których dr Piotr Majewski jest autorem lub współautorem;
- 7 artykułów w punktowanych czasopismach naukowych, których dr Piotr Majewski jest autorem lub współautorem, w tym 3 artykuły w anglojęzycznych periodykach o wymiarze naukowometrycznym IF powyżej 1,000, takich jak *Identities - Global Studies in Culture and Power*, IF- 1,037; *British Journal of Sociology of Education*, IF - 1,883 oraz *Memory Studies*, IF – 1,984.

Tematycznie w.w. publikacje tworzą kilka nurtów badawczych, eksploatowanych przez dr Piotra Majewskiego na różnych etapach rozwoju jego biografii naukowej. Niektóre z nich można by określić wiodącymi, bądź głównymi, inne miały lub mają charakter czasowy, związany z określonym wydarzeniem (np. EURO 2012) lub z określonymi projektami badawczymi realizowanymi zespołowo. Główne tematy, podejmowane w projektach badawczych i publikacjach to:

- konstrukcje narodu i z tym związane procesy tożsamościowe w warunkach współczesności – polem badawczym była głównie Macedonia Północna (od 1991 - do 2019 pod nazwą Macedonia) oraz Śląsk;
- związki ideologii nacjonalizmu z procesami tożsamościowymi w sporcie, w popkulturze, w cyberprzestrzeni;
- konstruowanie narodu w trakcie szkolnej edukacji historycznej;

- funkcjonowanie cudzoziemców w kontekście instytucjonalnej polityki imigracyjnej/ integracyjnej na poziomie dużego miasta;
- samorefleksja kulturoznawstwa jako dyscypliny;
- badania nad pamięcią zbiorową (*memory studies*).

Ten szeroki zakres tematyczny aktywności publikacyjnej Kandydata ma swoją logikę i oparty jest na mocnym fundamencie teoretycznym i metodologicznym. Wiążącymi kategoriami teoretycznymi są dyskurs i tożsamość oraz metodologia jakościowa oparta na metodach interpretacyjnych. Doktor Piotr Majewski nie zajmuje się opisem, nie jest badaczem tzw. „twardych faktów” społecznych, cokolwiek by to miało znaczyć, lecz świadomym „interpretatorem interpretacji” rzeczywistości społecznej, badaczem dyskursów. Sam określa swoje rozumienie dyskursu za Van Dijkem jako „propagowanie koncepcji i idei”¹. Dyskurs to też ujęcie świata społecznego w języku, koncentracja na semiotycznej stronie procesów społecznych – sposobach nadawania znaczeń i wskazywaniu kontekstowych uwarunkowań ich konstrukcji, trwania, dekonstrukcji. Samo używanie pojęcia „dyskurs” wskazuje na przyjęcie założeń konstruktivismu społecznego, czyli na przekonanie, iż komunikacja społeczna konstruuje rzeczywistość społeczną. Badanie dyskursu/ów oznacza także bycie świadomym „nieprzejrzystości” języka, z czego wynika możliwość dokonywania interpretacji, w zależności od postawionych celów badawczych, ale też w oparciu o aktualną wiedzę i intuicję badawczą. Wydaje mi się, iż tego rodzaju podejście do różnorodnych tekstów kultury – czy to jest nowa „patriotyczna” architektura w mieście Skopje, czy wypowiedzi respondentów w wywiadach, teksty popkulturowe lub teksty zamieszczane w cyberprzestrzeni, jest elementem jednoczącym wszystkie publikacje Kandydata. Drugi taki element to koncentracja na procesach związanych z konstruowaniem tożsamości społecznych (najczęściej etnicznych/ narodowych) i na roli ideologii nacjonalistycznej w ich konstrukcji, rekonstrukcji bądź podtrzymaniu ich trwania. Tak więc wspólnota etniczna/narodowa, naród i nacjonalizm to kategorie znajdujące się w centrum uwagi dr Piotra Majewskiego, do których podchodzi jak do konstruktów – wytworów komunikacji społecznej. Ta perspektywa jest mi bliska, m.in. dlatego uważam analizy doktora Majewskiego na przestrzeni całej jego kariery akademickiej za niezwykle ciekawe i poznawczo wzbogacające.

Opierając się na dostarczonej dokumentacji i uwzględniając wymóg ustawowy oceny „cyklu powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowym lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych” (Ustawa z

¹ P. Majewski, 2021, *Rap w służbie narodu. Nacjonalizm i kultura popularna*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, s. 20.

dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, art. 219, ust.2, pkt b), stwierdzam, że w dorobku dr Piotra Majewskiego po uzyskaniu stopnia doktora można wyodrębnić kilka cykli artykułów naukowych tematycznie powiązanych, którym zwykle towarzyszy także monografia autorska bądź wieloautorska, najczęściej wraz z rozdziałami w monografiach. Są to :

- teksty powstałe w wyniku prowadzonych przez Kandydata badań w Macedonii Północnej w trakcie pobytów studyjnych, w tym monografia podoktorska, wydana w 2013 r. p.t. *(Re)konstrukcje narodu. Odwieczna Macedonia powstaje w XXI wieku* oraz 1 rozdział w monografii p.t. „Przeszłość zaklęta w artefaktach. Proces archeologizacji dyskursu narodowościowego w Republice Macedonii” (2014), w: *Kryptohistorie. Ukryte i utajnione narracje w historii*, Katowice: Wyd. UŚ; 2 artykuły naukowe opublikowane w punktowanych czasopismach naukowych – „Kruševo – pomiędzy świętym miastem macedońskiego nacjonalizmu a pierwszym „etnomiastem” w Europie” (2015), *Luč*, t. 99, 161-184; „Project ‘Skopje’ 2014 – ‘À la recherche du temps perdu’”, *Ethnologia Balkanica*, vol. 19, 167-184;
- teksty związane z relacjami pomiędzy różnymi dyskursami tożsamościowymi i sportem, zogniskowane głównie wokół zorganizowanych w Polsce Mistrzostw Europy w piłce nożnej, EURO 2012, choć nie tylko. Są to następujące pozycje: 3 monografie, których doktor Piotr Majewski jest współautorem: Burszta W.J., Czubaj M., Drozda J., Duchowski M., Litorowicz A., Majewski P., Myszkorowski J., Sekuła E.A., Thel K. (2012), *Stadion – Miasto – Kultura. EURO 2012 i przemiany kultury polskiej*, Warszawa: Narodowe Centrum Kultury; Burszta W.J., Czubaj M., Drozda J., Duchowski M., Litorowicz A., Majewski P., Sekuła E.A., Thel K. (2012), *Stadion – Miasto – Kultura. Euro 2012 i przemiany kultury polskiej. „Święto” – rok 2012*. Warszawa: ASP w Warszawie – Instytut Badań Przestrzeni publicznej; Burszta W.J., Czubaj M., Drozda J., Duchowski M., Jaskułowski K., Knera J., Litorowicz A., Majewski P., Obarska M., Schmidt F., Sekuła E.A., Surmiak A., Wilczyńska S., Zaczyński K. (2013), *Stadion – Miasto – Kultura. EURO 2012 i przemiany kultury polskiej. Po „święcie” – rok 2013*. Warszawa: ASP w Warszawie – Instytut Badań Przestrzeni Publicznej. W ramach w.w. monografii dr Piotr Majewski opublikował jako autor bądź współautor 5 rozdziałów. W ramach tego cyklu dr Piotr Majewski opublikował wspólnie z Krzysztofem Jaskułowskim oraz Jackiem Drozdą 1 rozdział p.t. „Politics of Sports in Poland after 1945: From Socialist Mass Sports to Market-Oriented Elite Sports?” w monografii E. Rojo-Labaien, Á. Rodriguez-Díaz, J.

Rookwood (eds.), (2020), *Sport, Statehood and Transition in Europe: Comparative perspectives from post-Soviet and post-socialist societies*. London: Routledge. Do tego tematycznego cyklu należy także zaliczyć 1 artykuł napisany we współpracy z K. Jaskułowskim p.t. „The UEFA European Football Championship 2012 and pop nationalism in Poland: between confirmation and contestation”, opublikowany w punktowanym czasopiśmie naukowym *Identities- Global Studies in Culture an Power*, vol. 23, no 5, 2016;

- teksty obrazujące i analizujące obecność ideologii nacjonalistycznej w szkolnej edukacji historycznej. Temu tematowi poświęcono monografię zbiorową - Burszta W.J., Dobrosielski P., Jaskułowski K., Majbroda K., Majewski P., Rauszer M., (2019) *Naród w szkole. Historia i nacjonalizm w polskiej edukacji szkolnej* oraz 2 artykuły współautorskie opublikowane w zagranicznych czasopismach znajdujących się w bazie Web of Science Core Collection. Są to: Jaskułowski K., Majewski P., Surmiak A. (2018) „Teaching the nation. History and nationalism in Polish school history education”, *British Journal of Sociology of Education*, 39 (1) oraz Jaskułowski K., Majewski P. (2020) „Politics of memory in Upper Silesian schools. Between Polish homogeneous nationalism and its Silesian discontents”, *Memory Studies*, vol. 13 (1);
- teksty związane z przekazem ideologii nacjonalistycznej w popkulturze, głównie w muzyce rapowej; to 2 artykuły w punktowanych czasopismach naukowych: „Polska dla Polaków, nie żaden kurwa Ahmed” (2017), *Kultura Popularna*, nr 3 (53) oraz „African-American Music in the Service of White Nationalists: Polish ‘Patriotic Rap’ as a Pop Cultural Tool to Promote National Values” (2018), *European Journal of American Studies*, vol. 13-3.

Tematycznie powiązane są także monografia oraz rozdział w monografii, poświęcone polskiemu kulturoznawstwu [Fereński P.J., Gomóła A., Majewski P., Moraczewski K. (2018), *Historia mówiona polskiego kulturoznawstwa*, Gdańsk: Wydawnictwo Naukowe Katedra; Dobrosielski P., Majewski P. (2018), „Wspólnota wyobrażona polskiego kulturoznawstwa – jako subkultury i jako „federacji światów społecznych”, w: Fereński P.J., Gomóła A., Wójcicka M., Zdrowska M. (red.), *Kulturoznawstwo polskie. Przeszłość, przestrzeń, perspektywy*. Gdańsk: Wydawnictwo Naukowe Katedra].

Należy także wspomnieć o monografii poświęconej problematyce migracji i uchodźstwa redagowanej we współpracy - M. Dudkiewicz, P. Majewski (red.) (2016), *Cudzoziemcy w Warszawie, nieunikniona obecność*. Warszawa: Fundacja Obserwatorium – Uniwersytet SWPS i rozdziale autorskim w w.w. monografii - Majewski P. (2016), „Od mitu

wielokulturowości-do „niewidzialności” cudzoziemców – zróżnicowanie kulturowe Warszawy w opiniach urzędników, pracowników organizacji pozarządowych i cudzoziemców”.

Chciałabym podkreślić, że wszystkie przytoczone teksty w poszczególnych cyklach tematycznych odznaczają się wysokim poziomem merytorycznym – posiadają jasno określony przedmiot, ramy teoretyczne w postaci uznanych dla przedmiotu dociekań koncepcji teoretycznych oraz przejrzystą, zwykle jakościową metodologię. W konsekwencji mamy do czynienia z wartościowymi, ciekawymi poznawczo analizami zogniskowanymi wokół współczesnych przejawów nacjonalizmu w różnego rodzaju tekstach kultury lub/także z prezentacją współczesnych konstrukcji/rekonstrukcji tożsamości społecznych różnych grup społecznych.

W mojej opinii wyżej wymieniony dorobek publikacyjny dr Piotra Majewskiego spełnia z naddatkiem wymogi ustawowe, wynikające z art. 219 ust 1. pkt 2b Ustawy, co do przedstawienia cyklu powiązanych tematycznie artykułów.

Ilościowy wymiar całości dorobku publikacyjnego dr Piotra Majewskiego jest również imponujący. Jak podano w dokumentacji, wynosi:

- sumaryczny Impact Factor: roczny: 3,03; pięcioletni 3,16.
- Liczba cytowań z oddzielnym uwzględnieniem autocytowań:
W Google scholar – 109 (razem z autocytowaniami, Google Scholar nie pozwala na wyodrębnienie autocytowań); Scopus: 13 z autocytowaniami; 12 bez autocytowań;
Web of Science: 11 z autocytowaniami, 9 bez autocytowań.

Indeks Hirscha: Google Scholar – H=7; Scopus – H=2; Web of Science – H=2.

Liczba punktów MNiSW po uzyskaniu stopnia doktora: 792. Ogólna liczba punktów wraz z punktami z okresu przed uzyskaniem stopnia doktora wynosi 831.

Uczestnictwo w pracach zespołów badawczych realizujących projekty krajowe

Dr Piotr Majewski po uzyskaniu stopnia doktora brał udział w sumie w 8 krajowych projektach badawczych, realizowanych w jego macierzystej uczelni (SWPS, później SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny), ale także w Instytucie Badań Przestrzeni Publicznej Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, w Instytucie Kulturoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego oraz w Fundacji Obserwatorium. Jeden projekt w Uniwersytecie SWPS jest w toku realizacji.

Współpraca międzynarodowa

Na współpracę międzynarodową dr Piotra Majewskiego składa się:

- Współpraca badawcza z Muzeum Miasta Skopje, Instytutem Historii Narodowej, Uniwersytetem Cyryla i Metodego w Skopje, Instytutem Euro-Balkan w okresie 2008-2012;
- członkostwo w International Association for Southeast European Anthropology w latach 2014-2016;
- członkostwo w zarządzie Fundacji Sławistycznej związanej z Instytutem Sławistyki PAN oraz Instytutem Sławistyki Zachodniej i Południowej UW w latach 2009-2013. Jak podano w dokumentacji „Fundacja Sławistyczna współpracuje z licznymi zagranicznymi i krajowymi centrami sławistycznymi”.
- czynny udział w 8 międzynarodowych konferencjach naukowych, w tym organizowanych za granicą, m.in. w Khadir Has University, Stambuł, Turcja, (2014); w Georg Eckert Institute for International Textbook Research, Brunzwik, RFN (2016);
- przygotowanie wraz z partnerami zagranicznymi z Islandii, Norwegii, Szwecji i Estonii wspólnych aplikacji grantowych w ramach konkursu grantowego Humanities in the European Research Arena, p.t. *Exploring Culture and Openings in Musical Spaces* (2018);
- dr Piotr Majewski prowadził na zaproszenie organizatorów XXII International Summer University – Surviving Crisis: A Practical Guide from Central Europe w Institute of Advanced Studies, Koszeg, Węgry, cykl zajęć p.t. *Politics an Popular Culture* (2017).

Współpraca krajowa

Na współpracę krajową Kandydata składa się:

- czynny udział w 8 konferencjach krajowych;
- współpraca badawcza i dydaktyczna z Instytutem Badań Przestrzeni Publicznej przy Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie w latach 2009- 2016, w tym udział w trzech projektach badawczych firmowanych przez tę jednostkę oraz współtworzenie programu studiów i prowadzenie zajęć z zakresu antropologii i socjologii miasta na studiach podyplomowych „Miasta i metropolie. Studia miejskie”.

Członkostwo w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism

W latach 2019-2020 Kandydat był członkiem zespołu redakcyjnego kwartalnika „Kultura Popularna”.

Osiągnięcia dydaktyczne

Dr Piotr Majewski od 2008 roku prowadził i prowadzi różnorodne zajęcia dydaktyczne na SWPS (później SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny), m.in. z metodologii nauk humanistycznych i społecznych i realizacji badań terenowych, z teorii antropologicznej, socjologicznej i kulturoznawczej oraz różnych subdyscyplin socjologii i kulturoznawstwa dla studentów dziennych i zaocznych, od 2018 r. także w ramach Szkoły Doktorskiej. Prowadził także (od 2013 r.) seminaria licencjackie i magisterskie (w dokumentacji nie podano liczby wypromowanych licencjatów i magistrów). Aktualnie pełni także funkcję promotora pomocniczego dla trzech doktoratów.

Osiągnięcia organizacyjne

Doktor Piotr Majewski był członkiem Senatu Uniwersytetu SWPS (2009-2012), pracował bądź pracuje także w uczelnianych i wydziałowych komisjach. Angażował się również na swojej uczelni na rzecz działań projakościowych.

Popularyzacja nauki

Na polu popularyzacji nauki dr Piotr Majewski wypowiadał się pisemnie i ustnie dla mediów ogólnopolskich takich jak np. „Tygodnik Przegląd”, Radio TOK FM, Gazeta Wyborcza, Res Publica Nowa, Polityka, natemat.pl. Prowadził warsztaty w ramach projektów badawczych, edukacyjnych i kulturalnych realizowanych przez Fundację Obserwatorium; prowadził wykłady, ekspertyzy, warsztaty i brał udział w debatach na zaproszenie różnych placówek muzealnych, kulturalnych czy naukowych w całej Polsce (m.in. Muzeum Współczesne we Wrocławiu, Muzeum Narodowe w Warszawie, Muzeum Polin, Instytut Spraw Publicznych, Mała Akademia Jazzu w Gorzowie Wielkopolskim).

Otrzymane nagrody i wyróżnienia

Doktor Piotr Majewski w 2010 r. otrzymał stypendium doktoranckie Prezesa PAN za wybitne osiągnięcie naukowe dla uczestników studiów doktoranckich prowadzonych przez instytuty

naukowe PAN. W 2018 r. otrzymał nagrodę Dziekana Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych USWPS za zaangażowanie w wypełnianie swoich obowiązków i szczególnie wkład w rozwój Wydziału, a w 2019 r. został nagrodzony nagrodą Rektora USWPS za zaangażowanie na rzecz międzynarodowej społeczności studentów USWPS.

II Ocena monografii naukowej, wskazanej przez Kandydata jako główne osiągnięcie naukowe

Monografia, którą wskazał Kandydat, zgodnie z art. 219 ust. 1., pkt 2a Ustawy, to książka p.t. *Rap w służbie narodu. Nacjonalizm i kultura popularna*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, wydana w 2021 r. Książka licząca 281 stron ma bardzo przemyślaną strukturę. Podzielona jest na cztery części z obszernym tekstem wprowadzającym (a raczej tekstami wprowadzającymi), podsumowaniem, bibliografią oraz indeksem osób. Jest kolejnym elementem dodanym do jednego z nurtów tematycznych, które składają się na twórczość publikacyjną Kandydata. Poza tym, jak sam wyjaśnia na pierwszej stronie Wstępu, książka ta jest także przejawem jego wieloletniego zainteresowania muzyką rap, co stanowi, moim zdaniem, niejako cechę konstytutywną jego pokolenia dorastającego w Polsce lat 90 XX w. (w każdym razie jej męskiej części). Choć pole badawcze tworzy tym razem popkultura, główne „narzędzia”, którymi się Autor posługuje, są identyczne jak w przypadku prawie całości jego dorobku. Na poziomie teoretycznym są to kategorie narodu i procesów (re) konstruowania tożsamości społecznej/narodowej, na poziomie analitycznym – dyskurs i ideologia nacjonalistyczna jako kategoria analityczna.

We Wstępie Autor uzasadnia wybór tematu (związki kultury hip hopu z ideologią nacjonalistyczną), zakreśla granice własnego pola badawczego (afroamerykański rap i jego związki z ideologią „czarnego nacjonalizmu” oraz „polski rap patriotyczny” jako przejaw ideologii nacjonalizmu) oraz cele pracy. W trzech kolejnych wprowadzających tekstach koncentruje się na konceptualizacji problematyki badawczej, określając specyfikę własnego ujęcia kultury hip-hopu. Charakteryzuje również materiał badawczy oraz metodologię badań własnych. Teksty rapowe i okołorapowe (wypowiedzi raperów) Autor bada przy zastosowaniu krytycznej analizy dyskursu (w ujęciu głównie T. Van Dijk), definiując dyskurs jako „propagowanie koncepcji i idei”. Choć rap określa jako gatunek muzyczny, dystansuje się od analiz muzykologicznych, literackich czy językoznawczych, lecz zgodnie z założeniami badań semiologicznych, analizuje go jako popkulturową odmianę dyskursu, która

jest nośnikiem określonych znaczeń, wyobrażeń i ideologii (s. 16). W ostatnim tekście wprowadzającym opisuje strukturę książki, wyjaśniając logikę własnej narracji oraz motywację, która mu przyświecała przy jej tworzeniu.

W części pierwszej, najbardziej teoretycznej, znajdują się rozważania dotyczące popkultury, podstawowych teorii narodu i ideologii nacjonalizmu oraz związków pomiędzy nimi. Autor przywołuje tutaj najbardziej rozpowszechnione stanowiska w odniesieniu do popkultury, rozważa związki pomiędzy tzw. „kulturą wysoką” i popkulturą oraz ich rolę w konstruowaniu, rekonstruowaniu i podtrzymywaniu wyobrazonej (nie ma innej) wspólnoty narodowej. Odwołuje się przy tym do klasycznych i współczesnych teorii narodu (m.in. B. Anderson, E. Gellner, M. Biffig, T. Edensor), przywołuje także inne koncepcje teoretyczne oraz odnosi się do szeregu rozpoznań badawczych zagranicznych i polskich autorów.

Część druga i trzecia pracy dotyczą genezy i historii kultury hip-hopu, w szczególności jednego z jej filarów - rapu oraz związku rapu z polityką oraz z ideologią „czarnego nacjonalizmu” w USA.

Część czwarta to główny trzon książki (zajmuje też objętościowo najwięcej miejsca) i poświęcony jest polskiemu rapowi patriotycznemu.

Za główną tezę książki można uznać tezę, iż popkultura jest aktualnie polem wojen i potyczek różnych dyskursów i ideologii o hegemonię kulturową i w konsekwencji polityczną. Popkultura (nie zaś kultura wysoka) jest aktualnie „dystrybutorem” m.in. ideologii nacjonalistycznej – spełnia funkcję podtrzymywania trwania wspólnoty narodowej. Dzieje się tak, ponieważ współcześnie jedynie popkultura jest w stanie zapewnić różnym ideologiom ‘zespół znaczeń, obrazów, narracji, oddziałujących mocą swojej powszechności i oczywistości’ ... Z jednej strony popkultura, dzięki temu, że stale okrywa się płaszczkiem innowacji i błichtrem nowości, zapewnia mającym długą historię ideologiom możliwość przedstawiania się jako odkrywczycy czy rewolucyjne sposoby urządzania świata./.../ Z drugiej zaś umożliwia przedstawienia tego, co historyczne i przygodne – na przykład porządek polityczny zbudowany wokół pojęcia narodu bądź kapitału - jako pradawne, ponadczasowe, naturalne, uniwersalne i oczywiste. Dzięki temu wszechobecne w kulturze popularnej ideologie mogą skutecznie wypierać się swojego partykularnego, politycznego, a nawet ideologicznego charakteru (s. 38).

Druga teza głosi, że to kontekst lokalny (komunikacja społeczna w określonym miejscu i czasie historycznym) wpływa na kształt treści zglobalizowanej popkultury do tego stopnia, iż ich pierwotny sens ulega/ może ulec odwróceniu. Autor wiąże to zjawisko z procesami kulturowymi – kreolizacją kultur lub, patrząc z innej perspektywy, ze zjawiskiem globalizacji.

Te główne tezy, a także kilka pobocznych są jasno wyłożone w części wprowadzającej i w części pierwszej, natomiast pozostałe części książki mają charakter empiryczny. Oparte są głównie, choć nie tylko, na analizach tekstów raperów. Narracja jest prowadzona w taki sposób, by w miarę potrzeb odwoływać się do modeli teoretycznych i przywoływać także szersze tło historyczne, polityczne czy społeczne. I tak np., co jest dla mnie szczególnie interesujące, Autor dowodzi, iż afroamerykańska kultura hip-hopu i afroamerykański rap, choć niewolny od wpływów ideologii nacjonalistycznej, pełnił/pełni funkcję emancypacji grupy podporządkowanej i opresjonowanej, zmierzającej do zmiany jej położenia także w sensie politycznym. Natomiast element emancypacji (klasowej), obecny w polskim rapie lat 90, przekształcił się aktualnie w tendencję odtwarzania i podtrzymywania wspólnotowej, narodowej tożsamości rodem z XIX wieku. Twórczość polskich „raperów patriotycznych” *nie służy budowie nowej rzeczywistości społecznej i zmianie stosunków władzy, ale dalszemu rozszerzeniu i zracjonalizowaniu dominującego w Polsce dyskursu nacjonalistycznego* (s. 43), co jest zgodne z interesem władzy. Formalnie bardzo interesujący jest pomysł, by analizy tekstów „patriotycznych raperów” zaprezentować poprzez ich przyporządkowanie do poszczególnych formacji dyskursywnych tworzących trzon ideologii nacjonalistycznej od jej zarania, choć w tekstach przez raperów prezentowanych we „współczesnych szatach” (np. islamofobia, anty-LGBT). W wielu fragmentach Autor ujawnia subiektywne podejście i oceny, lecz jest to zgodne z przyjętą metodologią (KAD).

Oceniając przedstawioną do recenzji monografię, stwierdzam, iż jest to niezwykle ciekawa publikacja ze względu na oryginalnie ujęty temat, przemyślaną, wyszukaną kompozycję, erudycję Autora ujawniającą się w gruntownej znajomości koncepcji teoretycznych z zakresu kulturoznawstwa, antropologii kulturowej i socjologii, w znajomości literatury przedmiotu, a także w hobbystycznej wręcz znajomości materiału badawczego - twórczości raperów amerykańskich i polskich. Poza znakomitymi analizami poszczególnych korpusów tekstów rapowych Autor prowadzi swoją narrację ze świadomością nadrzędnego celu, czyli udowodnienia założonych tez teoretycznych, co mu się w pełni udaje. Nie mam wątpliwości, iż poprzez w.w. monografię Autor wnosi istotny wkład w rozwój teorii narodu w postaci prezentacji i analizy popkulturowych mechanizmów konstruowania i funkcjonowania nacjonalizmu we współczesnych społeczeństwach.

Konkluzja

Na podstawie analizy dorobku naukowego doktora Piotra Majewskiego, w tym szczególnie monografii wskazanej jako główne osiągnięcie naukowe *Rap w służbie narodu. Nacjonalizm i kultura popularna*, uwzględniając również jego czynne zaangażowanie w liczne projekty badawcze, wielonurtową aktywność publikacyjną, wysoce ocenianą pracę dydaktyczną i organizacyjną, stwierdzam, że posiada on ponadprzeciętne kompetencje badawcze, teoretyczne i analityczne, jest aktywnym członkiem społeczności akademickiej z licznymi kontaktami naukowymi w kraju i za granicą i w pełni zasługuje na uzyskanie tytułu doktora habilitowanego. W ostatecznej konkluzji stwierdzam, że moja recenzja dorobku doktora Piotra Majewskiego w postępowaniu habilitacyjnym jest zdecydowanie pozytywna.

Ewa Zamaj-Ska